

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	LITERE
1.3 Departamentul	Științe Socio-Umane, Teologie, Arte
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studii / Calificarea	Teologie Ortodoxă Pastorală
1.7 Forma de învățământ	IF – învățământ cu frecvență
1.8 Codul disciplinei	60.00

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	TEOLOGIE LITURGICA 3		
2.2 Titularul de curs	Pr. lect. univ. dr. Teofil STAN Teofil.STAN@ssuta.utcluj.ro		
2.3 Titularul activităților de seminar	Pr. lect. univ. dr. Teofil STAN Teofil.STAN@ssuta.utcluj.ro		
2.4 Anul de studiu	4	2.5 Semestrul	1
		2.6 Tipul de evaluare	E
2.7 Regimul disciplinei	Categoriza formativă		DF
	Opționalitate		DO

3. Timpul total estimat

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	din care:	3.2 Curs	2	3.3 Seminar	1	3.3 Laborator		3.3 Proiect	
3.4 Număr de ore pe semestru	42	din care:	3.5 Curs	28	3.6 Seminar	14	3.6 Laborator		3.6 Proiect	
3.7 Distribuția fondului de timp (ore pe semestru) pentru:										
(a) Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe										20
(b) Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platforme electronice de specialitate și pe teren										15
(c) Pregătire seminarii / laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri										15
(d) Tutoriat										4
(e) Examinări										4
(f) Alte activități:										
3.8 Total ore studiu individual (suma (3.7(a)...3.7(f)))							58			
3.9 Total ore pe semestru (3.4+3.8)							100			
3.10 Numărul de credite							4			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	--
4.2 de competențe	--

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală dotată cu proiector, ecran, vesminte și vase liturgice
5.2. de desfășurare a seminarului / laboratorului / proiectului	Sală dotată cu proiector, ecran, vesminte și vase liturgice. Cel puțin 50% dintre seminarii se vor desfășura în biserică.

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	Săvârșirea ritualurilor cultice Evidențierea importanței și a conținutului ritualurilor cultice, precum și a necesității săvârșirii corecte a acestora Explicarea și interpretarea actelor de cult Diferențierea între actele cultice canonice și inovații, tradiții locale Reproducerea unor repere istorice de bază, legate de istoria cultului
Competențe transversale	Însușirea unui set de cunoștințe, abilități, competente profesionale și transversale necesare înțelegerii și aplicării corecte a lucrării liturgice a Bisericii. Capacitatea de a susține public un discurs logic, coerent și argumentat. Dezvoltarea capacității de a elabora decizii în spiritul valorilor moral-creștine și în concordanță cu rânduilele tipiconale și viața liturgică a Bisericii; Dezvoltarea capacității de evaluare și autoevaluare corect și real;

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	1. Formarea conștiinței liturgice a studenților teologie care se pregătesc pentru a fi hirotoniți. 2. Identificarea pericolelor care conduc la rutină în slujirea liturgică. 3. Slujirea liturgică în contemporaneitate.
7.2 Obiectivele specifice	1. Însușirea cunoștințelor privitoare la instituirea și dezvoltarea cultului divin. 2. Cunoașterea temeinică a rânduilelor de cult. 3. Cunoașterea conținuturilor teologice și duhovnicești ale slujbelor divine. 4. Dezvoltarea capacităților de săvârșire a slujbelor divine. 5. Familiarizarea cu aspectele practice ale slujirii liturgice.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Nr. ore	Metode de predare	Observații
Sfânta Liturghie			
Ființa și instituirea Sfintei Liturghii	2	Prelegerea universitară, expunerea, problematizarea.	
Istoria Liturghiei creștine	4		
Riturile liturgice și Liturghiile creștine de azi	2		
Liturghiile Ritului Bizantin			
Timpul și locul săvârșirii. Obiectele necesare pentru săvârșirea Sfintei Liturghii	2		
Săvârșitorul Sfintei Liturghii și pregătirea lui pentru slujbă	2		
Rânduiala Liturghiei Sfântului Ioan și a Liturghiei Sfântului Vasile	4		
Proscomidia	2		
Liturghia catehumenilor	2		
Liturghia credincioșilor	2		
Explicarea și simbolismul Sfintei Liturghii	4		
Consolidari	2		
Total ore:	28		

Bibliografie:

1. Braniște, Pr.Prof.Dr. Ene, *Liturgica generală*, ediția a II-a, București, 1993.
2. Idem, *Liturgica specială*, București, 1980.
3. Idem, *Cultul Bisericii Ortodoxe față de cultul celorlalte confesiuni creștine și al sectelor din țara noastră*, în "S.T.", 1951, nr. 1-2.
4. Idem, *Cultul Bisericilor creștine din Orient*, în "Ortodoxia", 1961, nr. 1.
5. Idem, *Originea, instituirea și dezvoltarea cultului creștin*, în "S.T.", 1964, nr. 3-4.
6. Idem, *Problema unificării calendarului în bisericile ortodoxe*, în "O", 1955, nr. 2.

7. Idem, *Cinstirea Maicii Domnului în cultul ortodox și formele ei de exprimare*, în "O", 1980, nr. 3.
8. Idem, *Viața lăuntrică a preotului și mijloacele ei de exprimare*, în "B.O.R.", 1956, nr. 1-2.
9. Cabasila Nicolae, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii și Despre viața în Hristos*, trad. de Pr.Prof. Ene Braniște și Pr. Teodor Bodogae, București, 1989.
10. Cândea, Pr.Prof.Dr. Sp., *Necesitatea unității pascale creștine*, în "M.A.", 1965, nr. 4-5.
11. Felmy, Karl Christian, *De la Cina de Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe - un comentariu istoric*, Ed. Deisis, 2004.
12. *Liturghierul*, București, 2012.
13. Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat*, trad. de Diac. Ioan I. Ică Jr., Editura Deisis, Sibiu, 2000.
14. *Molitfelnic*, București, 2013.
15. Necula, Pr.prof.dr., Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I, Galați, 1996 ; vol. II, Galați, 2001 ; vol. III, București, 2005 ; vol. IV, București, 2010.
16. Idem, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, București, 1996.
17. Idem, Rubrica pe teme liturgice din fiecare număr al publicației "Vestitorul Ortodoxiei".
18. Sava, Pr.Conf.Dr. Viorel, *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, Editura Trinitas, Iași, 1999.
19. Idem, *Ghidul mamei creștine*, Editura Erola, Iași, 2001.
20. Idem, "...Căci nu sunt măsuri pentru posibilitățile Duhului", în "Analele Univ. «Al.I. Cuza» - Teologie", Iași, 1995-1996.
21. Idem, *Taina Nunții – aspecte liturgice, duhovnicești și pastoral-misionare*, în "Teologie și Viață", IV (1994), nr. 11-12.
22. Idem, *Cultul Maicii Domnului în Catholicism și Ortodoxie*, în "Analele...", II (1993-1994).
23. Idem, *Inovațiile în cult – singularizare liturgică*, în "Analele...", Iași, 1999-2000.
24. Schmemmann Al., *Liturghie și Viață*, trad. de Pr. Viorel Sava, Editura Erola, Iași, 2001.
25. Streza, I.P.S. Dr., Laurențiu, *Tainele de inițiere creștină*, Ed.Trinitas, Iași, 2002.
26. Taft, Robert F. S.J., *A History of the Liturgy of St. John Chrisostom*, vol. IV, *The Diptychs*, în „Orientalia Christiana Analecta”, 238, Pontificium Institutum Studiorum Orientalium, Roma, 1991.
27. Vintilescu, Pr. Petre, *Liturghierul explicat*, ediția a II-a, București, 1998.
28. Idem, *Spovedania și duhovnicia*, ediția a II-a, Alba Iulia, 1995.
29. Idem, *Ora sau vremea din zi pentru săvârșirea Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite*, în "S.T.", 1952, nr. 1-2.

8.2 Seminar - Practică de cult	Metode de predare	Observații
<p>1.Participare la Sf. Liturghie, Prezentarea Centrului de practică. Biserica, locaș de cult: morfologia și elemente de mistagogie a spațiului liturgic. Aplicație: ritualul intrării în biserică; alte gesturi și mișcări liturgice de baza, exersarea acestora.</p>	<p>Prezentare lucrări de seminar: argumentări, dezbateri academice Exerciții practice</p>	<p>2</p>
<p>2. Veșmintele liturgice: Prezentarea veșmintelor liturgice, a obiectelor din altar; rugăciunile speciale la pregătirea pentru Liturghie și la îmbrăcarea veșmintelor; Exerciții practice de împăturare, îmbrăcare a veșmintelor liturgice; Prezentarea obiectelor cum sunt: cădelnița, vasele liturgice, etc. Exerciții practice de utilizare.</p>	<p>Prezentare lucrări de seminar: argumentări, dezbateri academice Exerciții practice</p>	<p>2</p>

3. Vecernia: Prezentarea ritualului și a mișcărilor în timpul sfintelor slujbe; gesturi, formule etc.; Vecernii speciale; Exerciții practice: identificarea pieselor imnografice care alcătuiesc slujba vecerniei dintr-o dată calendaristică precisă.	//	2
<i>Slujba Canonului cel Mare – Catedrala episcopală Sf. Treime.¹</i>		
<i>Slujba Canonului cel Mare - Catedrala Sf. Treime*</i>		
<i>Slujba Canonului cel Mare + Liturghia Darurilor Înainte Sfințite*</i>		
<i>Slujba Canonului cel Mare+ Liturghia Darurilor Înainte Sfințite*</i>		
4 Utrenia: Utrenii speciale Prezentarea ritualului și a mișcărilor în timpul sfintelor slujbe; gesturi, formule etc.; Exerciții practice:	//	2
5. Sfânta Liturghie. Proscomidia Prezentarea ritualului și a mișcărilor în timpul sfintelor slujbe; gesturi, formule etc. Exerciții practice: se vor îndeplini toate gesturile și formulele folosite la rânduiala Proscomidiei	Prezentare lucrări de seminar: argumentări, dezbateri academice; Necesar: prescuri, vase liturgice, copie, veșminte liturgice etc.	2
6. Sfânta Liturghie. Liturghia catehumenilor și Liturghia credincioșilor Prezentarea ritualului și a mișcărilor în timpul sfintelor slujbe; gesturi, formule etc. Otpusturi și otpusturi speciale; Exerciții practice: se vor îndeplini toate gesturile și formulele folosite în timpul Liturghie Sf. Ioan Gură de Aur și a Sf. Vasile cel Mare.	Prezentare lucrări de seminar: argumentări, dialog; Necesar: prescuri, vase liturgice, copie, veșminte liturgice etc.	2
8. Sfânta Liturghie. Liturghia Darurilor Înaintesfințite Prezentarea ritualului și a mișcărilor în timpul sfintelor slujbe; gesturi, formule etc. Exerciții practice: se vor îndeplini toate gesturile și formulele folosite în timpul Liturghie	Prezentare lucrări de seminar: argumentări, dialog euristic; Necesar: prescuri, vase liturgice, copie, veșminte liturgice etc.	2

¹ participările din cadrul acestei săptămâni sunt obligatorii, însă nu fac parte din cadrul practicii liturgice, ci vizează săptămâna duhovnicească, prima din Postul Mare!

8.3 Bibliografie

1. ***, Tipicul bisericesc, București, Edit. IMBOR, 1976 (sau Reîntregirea, 2004);
2. PRUTEANU, Petru, Liturgia Ortodoxă: istorie și actualitate, Ed. Sophia, București, 2008.
3. VINTILESCU Petre, Liturghierul explicat, București, 1998 ;
4. Cărțile de cult ale BOR (Liturghierul, Molitfelnicul, Octoihul, Mineiele etc.;

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Cunoaște și poate aplica principalele rânduieli liturgice ale BOR. Utilizează corect concepte liturgice la nivel de dezbatere publică cu nivel științific mediu.

10. Evaluare

Forme de activitate	Evaluare (detaliere)	Procent din nota finală
Examen	La stabilirea notei finale se iau în considerare: Răspunsul la examen	60%
	Testarea periodică prin susținerea unei teme / lucrări de seminar	20%
	Verificarea continuă prin prezență și activitatea la orele de seminar	10%
	Participarea la cursuri în proporție de 80% din nr. de ore susținute	10%

10.6 Standard minim de performanță

Cerințe minime pentru nota 5:

- Deținerea elementelor de conținut fundamentale pe baza cursului predat și pus la dispoziție
- Susținerea obligatorie a referatului de seminar
- Prezența la curs și seminar (stabilită)

Cerințe pentru nota 10:

- Cunoașterea excelentă a conținutului pe baza cursului
- Aprofundarea răspunsurilor prin executarea unor mișcări/ momente liturgice la sala de seminar sau la biserică

Ușurința/naturațea cu care se execută/explică anumite momente liturgice din Sfintele Slujbe.

Data completării:	Titulari	Titlu Prenume NUME	Semnătura
05.09.2024	Curs	Pr. lect. univ. dr. Teofil STAN	
	Seminar	Pr. lect. univ. dr. Teofil STAN	

Data avizării în Consiliul Departamentului SSUTA
14 octombrie 2024

Director Departament SSUTA,
Conf. dr. ing. Adrian Vasile CHIRA

Data aprobării în Consiliul Facultății de Litere
17 octombrie 2024

Decan,
Conf. dr. Anamaria FĂLĂUȘ